

Förslag till samråd och dialog med Länsstyrelsen angående planer på utvidgning av Motala tätort och exploatering i norra Varamon (Bromma, Kårsby och Djurkälla).

Naturskyddsföreningen i Motala har i yttranden och debattartiklar under fem års tid kritiserat en ny tätortsutvidgning i norra Motala, området Bromma, Kårsby och Djurkälla. Motala kommun utarbetade ett detaljplaneprogram 2008, vilket sedan inte fördes vidare för beslut om antagande i kommunfullmäktige. Det huvudsakliga skälet till detta var avvaktan på åtgärdsvalstudie för norra Motala, bl.a. avseende kommunens behov att lösa trafikförsörjningen till nya bostäder vid Bromma gård. I åtgärdsstudiens slutrapport maj 2016 framgår det att olika alternativ prövats, bl.a. planskild passage mellan Bromma och Smedsby samt ev. ny bro över Kårsbyån, beroende på om exploatering söder om Kårsbyån ska bebyggas. Eventuell åtgärd ska finansieras av exploatör/fastighetsägare. Med detta besked har detaljplaneprogrammet åter aktualiserats och ska enligt kommunens handläggare samrådas med Länsstyrelsen.

Då vi inom Naturskyddsföreningen i Motala har uppfattningen att en utvidgning av tätorten i det aktuella området strider mot miljölagstiftningen, intentionerna i klimatlagen och mot både nationella och globala miljömål, önskar vi en dialog och samråd innan Länsstyrelsen tar ställning och lämnar rekommendationer i frågan.

Bakgrund

I Översiktsplan (ÖP) 2006, under avsnitt Framtida Bostadsbyggande i Motala stad, noterades Kårsby- och E-lux-området vid Bromma, belägna utanför den befintliga tätortsbebyggelsen, som framtida bostadsprojekt att utreda. Samtidigt anges det att planförutsättningarna inte fullt ut har utretts och att det i flera fall finns uppenbara svårigheter och motstående intressen. I samma avsnitt fastslås i särskild ”faktaruta” att *”Detaljplaneläggning fullföljs inte för bostadsobjekt som visar sig kunna medföra en betydande miljöpåverkan”*.

Detaljplaneprogram Bromma, Kårsby och Djurkälla

Sedan ca 2007 har Motala kommun arbetat med ett detaljplaneprogram för delar av Bromma, Kårsby och Djurkälla, ett område som gränsar mot Varamon i söder, riksväg 50 i öster, Djurkällaplatån i norr, öppna marker vid Djurkälla i väster och Vättern i sydväst, totalt ca 2 - 2,5 km². I Detaljplaneprogrammets samrådshandling (maj 2008), anges att området föreslagits som nytt bostadsområde i ÖP 2006. Inget nämns i samrådshandlingen om restriktioner avseende betydande miljöpåverkan. I huvudsak utgör hela det planerade området riksintressen med flera starka intressen. Markområdet för tidigare E-lux-fritidsbad inventeras 2007, där blandlövs skogen konstateras ha mycket höga naturvärden. Detta hindrar inte kommunen att sedan

förvärva marken 2014 för bostadsbyggnation. Kommunen förvärvar 2017 också mark vid Lemundavägen, intill södra Djurkällaplatån. Dessa markförvärv sker således innan någon ny översiktsplan, eller fördjupad sådan, skett.

Lalandiaplanerna i södra Varamon

I genomförda samråd och yttrande kring de fem detaljplanerna för Lalandias etablering har Naturskyddsföreningen i Motala framfört kravet på att hela influensområdet bör innefattas i miljöbedömningen. Hela Varamoviken med närliggande omgivning bör beaktas. Den kraftiga exploateringen som Lalandiaplanerna innebär bör inte utmanas med än kraftigare exploatering som bostadsbyggnadsprojektet för Bromma, Kårsby och Djurkälla innebär. Här vilar ett tungt ansvar att vara återhållsam med föroreningsrisker och negativ påverkan av Vätterns vatten. Dessutom innebär en etablering av Lalandia ett än större tryck på områdets riksintresse för rekreation, friluftsliv, turism och inte minst naturvård. En balansering, där Motala kommun avstår från ytterligare exploatering utmed Vätterns närområde kring Varamoviken, borde vara ett självklart steg i Motalas långsiktigt hållbara samhällsutveckling.

Landskapsbeskrivning och analys

I ett tillägg till ÖP 2006, en kommunövergripande landskapsanalys upprättad 2011 och avsedd att komplettera ”vindkraftsplanen”, beskrivs det aktuella området för detaljplaneprogrammet, Bromma, Kårsby och Djurkälla, ligga inom det s.k. Kulturlandskapet Vättern norr om Motala stad. Här karaktäriseras landskapet ”*av dramatisk topografi, unika kulturmiljöer och vidsträckta utblickar över Vättern. Landskapet vid Vätterns stränder vittnar om att området länge varit ett samspel mellan människans ianspråktagande och vild natur. Marktäcket är varierat med såväl skog, främst tallhällmark, som odlingsmark. Inom området finns kilometerlånga vita stränder som ger ett intryck av att området ligger vid havet*”. Under rubrik **Sällsynthet** noteras följande i landskapsbeskrivningen: ”*Med sina tallbeklädda kilometerlånga stränder och de fantastiska kulturmiljöerna är landskapet unikt i sitt slag både i Östergötland och nationellt sett*”. Under rubrik **Tålighet** noteras följande: ”*Området har mycket stora kultur-, natur- och rekreativvärden. Det faktum att området till stor del är högt beläget och synligt från både Vättern och slättbygden gör landskapet mycket sårbart för stora visuella förändringar såsom vindkraft*” (och annan exploatering, vår anmärkning). Bromma, Kårsby och Djurkälla är ett område som dessutom ligger i slutänden av Säterdalen, en förlängning av Nykyrkadalen. Här rinner Kårsbyån upp i Illersjön och benämns sedan Säterån upp mot Håleberget. Utblickarna upp mot Håleberget och vice versa är fantastiska och väl värda att vårda för kommande generationer.

Ett kritiskt perspektiv utifrån de globala målen enligt Agenda 2030

Många motstående intressen finns inom det föreslagna området för tätortsutvidgning. Mycket kortfattat kan nämnas negativ klimatpåverkan genom att området är ”förhållandevis perifert beläget” där kollektivtrafikförsörjningen är dålig och gång- och cykelavstånd är långa, vilket kan leda till ökat bilberoende. Det finns inget underlag för fjärrvärme vilket kan leda till högt elbehov för uppvärmning. Större delen av området ingår i riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap Miljöbalken, vattenskyddsområde. Området utmed Vätterstranden och Lemundavägen samt hela Djurkällaplatån har stor betydelse för Motalabornas rekreation och friluftsliv. Dessutom utnyttjas området idag till en omfattande ridklubbsverksamhet som på grund av allergirisk riskerar att trängas undan om bostadsbebyggelse etableras i närheten.

Naturskyddsföreningen i Motala har identifierat sex prioriterade globala mål för hållbar utveckling enligt Agenda 2030 och som vi vill lyfta fram att särskilt beakta kring kommunens tankar på att utvidga Motala tätort i Bromma/Kärsby/Djurkälla:

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla – Hela det föreslagna området för detaljplanprogrammet ligger inom Vätterns tillrinningsområde, vilket påverkas negativt av den tilltänkta bebyggelsen som medför hårdgjorda ytor. Till detta ska läggas den aggregerade miljöpåverkan som den omfattande exploatering Lalandiaprojektet medför i det närliggande området. En överexploatering av Varamoviken, vilket en tätortsutvidgning innebär, strider mot detta globala mål om rent vatten.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen – En utbreddning av Motala tätortsområde invid Vättern och utan tillräckligt hållbar ekologisk, ekonomisk och social hänsyn strider mot detta mål. Utvidgningen utmanar inte endast målet om rent vatten, utan även ekosystem och den biologiska mångfalden samt klimatet. En stor del av den planerade tätortsutvidgningen utgör jordbruksmark. Den svenska jordbruksmarken utgör endast åtta procent av Sveriges areal. Minskningen har varit stor de senaste tio åren, dels med anledning av igenväxta åker- och betesmarker, men också pga exploatering för bebyggelse och infrastruktur när tätorter breder ut sig, som i Motalas exempel.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna – En utvidgning av tätorten med stort avstånd till serviceutbud och kollektivtrafik skapar ökat transportbehov. Därmed bidrar kommunen indirekt till negativ klimatpåverkan.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald – Området kring Bromma/Kärsby/Djurkälla innehåller bl.a. värdefull ädellövskog, skyddad biotop invid Kärsbyån och en grönstruktur som binder samman värdefulla naturvärden. I dokumentet Grönstruktur

Motala Stad fastslås att ”många av de preliminära utbyggnads- och förtätningsområdena sammanfaller med ädellöv livsmiljöer. För att bevara och förstärka dessa samband är det viktigt att dessa värden finns med vid planering av bebyggelse. I första hand bör strategin vara att bevara de livsmiljöer som finns och att vid ny bebyggelse planera in ädellövskog/ädellövträd i bebyggelseområdena”. I en kartbilaga utpekas Bromma, Kärsby, Djurkälla, som ett konfliktområde där bebyggelse sammanfaller med livsmiljöer för ädellövskog och att spridningslänkar kan brytas. Under kommentarer ”Hänsyn/åtgärd” noteras ”undvik att bebygga i livsmiljöer. Planera in livsmiljöerna i bebyggelseplanerna så att spridningslänkar kvarstår”. Här borde kommunens strategi vara att helt avstå att bebygga dessa områden om alternativ finns och därigenom värna den biologiska mångfalden.

När det gäller det aktuella området kommer en utbyggnad med ytterligare en väg och bro över Kärsbyån förstärka nuvarande barriär som riksväg 50 utgör. Utbyggnadsplanerna vid Bromma, Kärsby och Djurkälla medför en stor negativ påverkan på den biologiska mångfalden invid Vättern, vilket klart strider mot det globala miljömålet för Ekosystem och biologisk mångfald.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen – Till skillnad mot kommunens Lalandiprojekt, pågår denna planering av tätortsutvidgning med avsevärt sämre transparens. Den genomförda planprocessen i Lalandiprojektet har enligt vår mening skett med mycket hög transparens och adekvat information. Detta förfarande saknar vi vad gäller den planerade tätortsutvidgningen vid Bromma, Kärsby och Djurkälla.

Vi anser det oklart vilken roll och vilka krav som de få markägarna ställer och om dessa är de tillika tillänkta exploatörerna. Likaså är det oklart vad som är kommunens underlag för att motivera en bostadsutbyggnad i detta miljö känsliga område som Bromma, Kårsby och Djurkälla utgör. Vi anser att mycket återstår i kommunens kommunikation kring denna del av planprocessen och tycker därför att det globala målet Fredliga och inkluderande samhällen, där ”Alla människor är lika inför lagen och ska ha lika tillgång till rättvisa samt ska ha möjlighet att utöva inflytande och ansvarsutkrävande över beslutsfattande”.

Mål 17 Genomförande och partnerskap – Vi anser att Motala kommun bör ställa om sin samhällsutbyggnad och då specifik tätortsutvidgning. Med goda exempel tas ledarrollen för samverkan med kommuninvånarna, föreningar och näringslivet för att uppfylla de globala miljömålen inom Agenda 2030. Naturskyddsföreningen i Motala har sedan 2016 bedrivit det lokala naturvårdsprojektet Förstudie av förutsättningarna för ett biosfärsområde inom Motalas sjönära naturlandskap och rika kulturbygd vid Vättern i Motala kommun, för att få tillstånd en samverkan för långsiktig hållbarhet. Detta är förslagsvis ett sätt att skapa samverkan enligt detta mål.

Motala
10 januari 2019

NATURSKYDDSFÖRENINGEN I MOTALA
Styrelsen genom
Line Holgerson, ordförande
Rolf Wedding, vice ordförande
Rolf Ström, styrelsemedlem och kontaktperson i planfrågor